

ЕНЮ КЮВЛИЕВ

БОСИЛКА

chitanka.info

Като буря се изви над Стоилово вестта, че Смаил ага — малкотърновският управител — иде с петдесет души сеймени. Всички, които бяха излезли по къра, бързаха да напуснат нивите и да се приберат в селото, с неясни, лоши предчувствия. За по-малко от час всичко се изпокри. Изпокриха и по-хубавата стока, защото знаеха лакомото око на турчина.

Всичко притихна като за сън. Само кучетата, усетили тревогата на своите стопани, огласяха селото с проточен и зловещ вой.

По селския мегдан неспокойно кръстосваха престарели старци, излезли да посрещнат бея и да изпълнят волята му.

Само в един двор него ден имаше тревога. Чуваше се глъч и личеше голямата загриженост, която беше хванала всички. Това беше дворът на Добри Хайдутина. А суетнята и гълчавата беше за Босилка — най-малката му дъщеря: най-младата и лична мома в Стоилово. През десет села я знаеха. В Загорско чак добрите уста бяха занесли славата ѝ на хубава и къщовна мома. И всяка неделя стоилчани посрещаха гости от людски села. А на хорото всички погледи нея търсеха, разговорът все за нея беше, ергените кой през кой до нея гледаха да се уловят. А тя, румена и усмихната, посрещаше всекиго с весело лице.

Чу за Босилка и Смаил ага и един ден неговият жребец страка копита пред чучура, край който привечер се сбираха всички моми за вода. Пръснаха се като пилци сбраните. Коя с пълни, коя с празни менци, момите поеха към село. Не трепна само Босилка. Тя поздрави бея, подаде му вода. После бързо метна на рамо кобилицата, поклати глава за сбогом, прошумоля край турчина и удари по пътеката за село. Жребецът на бея изви задница, уплашен от пъргавата девойка, отстъпи назад. Боят я изгледа, обърна коня си, даде знак на сеймените, които го чакаха настрана, да го следват и запраши към Малко Търново.

Но не мина много и в Стоилово стигна новината, че малкотърновският управител се готви да грабне Босилка. Страх сви лицата на всички. Само Босилка нехаеше.

— Той не може със сила да ме грабне — думаше тя на загрижената си майка. — Ще му река: „Не те искам!“ А ако не разбира от дума, ще му се опра.

И сега, когато научиха, че Смаил ага иде, дворът на Босилкини се изпълни с роднини и познати. И всички едно и също мислеха: как да

запазят момичето?

Едни съветваха пребледнялата майка да я скрие и през нощта да я изпрати у роднини в друго село; други думаха на Босилка да се поразроши, поизчерни, да надене на себе си нещо старо, скъсано, та дано окото на бея я отмине.

Само Босилка не искаше да знае. Усмивната, зачервена, тя хлопаше ту тая, ту оная врата на къщата и не преставаше да си гледа утринната работа. Сякаш загрижеността, която беше обзела сбраните, не беше за нея.

— Има нещо в главата на това момиче — думаха някои, като гледаха Босилка весело да тъпа вън-вътре.

А докато това ставаше, Смаил ага влезе в селото. Старците го посрещнаха с поклон, но беят ги отмина, сви надолу и спря пред витите порти на Добри Хайдутина.

Един от сеймените скочи и пъргаво пое юздите на неспокойния жребец, докато слезе господарят му. Смаил ага бавно се смъкна от коня и влезе в двора. Понечиха да нахълтат след него и сеймените, но той ги възпря. Сетне с бавни крачки и с малко приведена глава доближи и поздрави по български.

В този миг изскочи Босилка. Тя бързо заобиколи сбраните, излезе пред бея, подаде му ръка и му поднесе трикрако столче да седне.

Всички чакаха със застинало сърце какво ще каже страшният гост. А той, привел глава, дълго стоя така, като зашеметен. А после бавно се повдигна и полугласно каза:

— За Босилка дойдох. В Малко Търново ще я вода, бяла кадъна ще я правя.

Изведнъж усмивката, която до този миг играеше по лицето на Босилка, изчезна. Светналите ѝ очи, които насмешливо гледаха изплашените роднини, потъмняха. Тя сви вежди и троснато рече:

— Стигат ви, аго, вашите бели кадъни! Я по-добре си наловете от село малко бели кокошки за яхния и си поемайте закъдето сте тръгнали!

Всички изтръпнаха, като чува тия думи, и очакваха, че беят ще се разсърди, но Смаил ага се усмивна.

— Преди да тръгна за тук — рече той, — освободих всички кадъни, които имах в сарая си. От днес едно слънце ще грее в къщата ми, едни ръце ще редят дома ми. И това слънце ще бъдеш ти, Босилке!

Ти ще светиш в Малко Търново и съдник на цялата кааза^[1] ще бъдеш ти.

Всичко той каза тихо и бавно, като баща, който скритом наставлява чедото си. Никой никога не беше виждал Смаил ага така кротък. Гласът му — мек, топъл — звучеше като песен. Малко блед, сякаш изплашен, ръцете му леко потрепераха.

И всички разбраха, че със суровия и страшен управител е станало нещо.

Ала въпреки всичко Босилкиното сърце разбра, че баят е твърдо решил да я вземе, щом още от днес иска тя да свети в сарая му, и се приготви да му се опре. Но когато чу, че тя ще съди над цялата кааза, побягналата усмивка от лицето ѝ бърже се върна.

Някаква хубава мисъл я съживи, очите ѝ грейнаха отново и тя продума:

— Друго!

— Друго — добави, ободрен, баят, — двадесет и четири часа преди сватбата, по наш стар обичай, ти имаш право да пожелаеш каквото си щещ и аз драговошно да го изпълня.

Нова усмивка огря лицето на Босилка.

— Добре! Съгласна съм! — каза изведнъж твърдо тя.

Баят трепна радостно, роднините на Босилка ахнаха, а майка ѝ политна да падне. Едни здрави ръце я уловиха и сложиха на столчето, на което преди малко стоеше баят.

— А сега, аго — каза с още по-твърд глас тя, — иди си! Такова е моето желание. И кълна се в кръвта на баща си, която проляха вашите татари, че ще удържа думата си. Ела през горната неделя да ме вземеш. Тогава ще ти кажа онова, което има да пожелаеш двадесет и четири часа преди сватбата. И не забравяй, когато дойдеш, да ми докараш един хубав кон. На кон, редом с тебе, искам да вляза в Малко Търново.

Баят се поклони леко, приближи жребца, който нетърпеливо копаеше с крак пред Босилкините вратни, метна се върху му и полетя към Малко Търново. Облак прах сподира конницата.

* * *

Какво не ѝ рече майка ѝ след това! Какво не ѝ издумаха роднини и съседи! Но тя нямаше воля да им отдума. Някаква светла и приятна мисъл я носеше. Само веднъж дигна глава и каза:

— Не чу ли, мале, какво рече беят? Още днес иска да светя в сарая му. Кадъна решил да ме прави. Петдесет души сеймени довел. За хубаво ли е то? За да прекършат волята ми са дошли, вас и селото да сплашат. Думате, че срамя хайдушкото име на татя. А аз мисля, че грешите. В това ще се уверите после. Сега е рано да ви кажа защо изведнъж взех това решение, което никой от вас не очакваше. Не го очаквах и аз, мале. Нали аз ти думах, че никой насила не може да ме грабне, че ще му се опра? Ала видях, мале, че ще е напусто. А когато чух какво рече накрая беят — нали го чухте? А може и да не сте го чули. Пък и да сте го чули, види се, не сте го разбрали хубаво. Но аз разбрах думите му добре. Че нали за мене бяха казани. И тогава реших татъвия път да уловя. Туй, което татъо с две ръце и с оръжие не можа да стори, да го сторя аз със сърцето си. Ето кое трябва да знаете сега. Другото ще научите подир неделя.

Събраните постояха, погледаха се, смаяни от всичко чуто, и тръгнаха да си вървят. Само смазаната от скръб майка остана сред двора, превита на дървеното столче.

* * *

Когато след малко стоилчани научиха за какво е идвал беят и какво му е казала Босилка, изтръпнаха. Старите, които досега нижеха гerdани от хубави думи и похвали за Босилка, смръщиха чела и заредиха клетви. Проклеха дори Добри Хайдутина, че е дал на земята толкова чедо. А младите, сбрани накуп, разгорещени, обмисляха как да я спасят. Най-сетне решиха да я отвлекат в Странджа и така да я запазят от нечистите ръце на неверника.

Но когато те съобщиха това на Босилка, тя поклати глава. Една тъжна усмивка трепна в ъгълчето на устните ѝ и замря.

— Недейте, братя! — с тих глас им рече тя. — Не слагайте за мене главите си. По-добре ще е, както аз реших: да пожертвам моята глава за доброто на всички. Думате: ще ме скриете в Странджа баир. Вие крили ли сте в гора агне от вълк, та и мене да скриете? Ами

селото? Чини ли си да погине цяло село за моята глава? Недейте! Оставете в ръцете на бея само моята глава. И дано даде Бог срещу нея да уловя здраво в ръцете си омекналото сърце на страшния управник.

Дружината не разбра добре думите на момата, ала всички видяха очите ѝ, които молеха.

И отиде си дружината.

* * *

Неделя. Тази сутрин стоилчани се събудиха рано. Когато пролетното слънце се показва и лъчите му блеснаха в росните капки, окъпали младата шума на гората, всички вече бяха събрани на мегдана. И на всички очите бяха вперени в сивия път, който като змия се виеше към Малко Търново. И една бе мисълта на всички: защо се бави беят?

Но ето — в дъното, там, където пътят се виждаше най-тесен, се вдигна облак прах. А когато прахът при завоя остана назад, яви се нещо черно и голямо, в което събраното множество позна Смаил ага и неговата конница. Но никое сърце не се отпусна, като го познаха. Свиха се сърцата им още повече и станаха толкова малки, че не ги усещаха. Омала прекоси нозете им и по-старите насядаха на мократа земя, която по припеците беше почнала да дими.

А когато конницата навлезе в селото, като с нож разряза стълпени народ на мегдана и спря пред вратите на Босилка.

Колкото и вихрено да мина ордата на Смаил бея, всички свариха да видят черния кон, който беят водеше за своята годеница.

Щом чу тропот, Босилка изскочи, целуна ръка на усмихнатия млад бей и пое черния, потънал в пяна жребец. Но го пусна, повърна се слисана назад, прегърна старата си майка, целуна ѝ ръка, па се втурна назад, възседна жребеца, извика: „Прощавайте ми, братя!“, смахмузи^[2] тъпация жребец и полетя към Малко Търново. Сеймените и беят, които бяха слезли да целунат ръка на разплаканата майка, бързо възседнаха конете и се спуснаха да я догонят. Но дълго събраните я виждаха да лети напред сама — като волна силна птица.

Никому не беше обадил Смаил ага за своето решение. Затова когато сватбената конница наближи града, никой не беше излязъл да посрещне бея и неговата хубава невеста. Но когато народът видя

конница да лети през града, предвождана от жена, мало и голямо се спусна към сарая на бея, за да видят още веднъж чудната мома. Но скоро спряха, защото видяха, че конницата отмина сарая.

— Тук, тук е сараят ми! — викна високо Смаил ага, когато видя, че Босилка подмина сарая, и стегна юздите на жребеца.

Сблъскаха се конете на сеймените, сбраха се накуп и спряха. Но Босилка продължи да лети напред и живо да смахмузва запенения жребец.

Като видя, че момата не спира, беят сбута коня си и се спусна да я догони. Последваха го и сеймените.

— Накъде летиш? — попита беят, като настигна момата. — Минахме сарая.

— Знам! — каза усмихнатата момата и спря кафявите си топли очи върху лицето на слисания бей.

— Защо тогава не спреш? — попита още по-учуден бей.

— Защото днес такава е волята ми. Не забравяй, аго, че двадесет и четири часа преди сватбата, по стар ваш обичай, аз имам право да желая и ти да изпълниш това ми желание.

И сбута отново уморения жребец и се понесе като вихрушка.

Дълго пръхтя запотеният жребец. Потъна в бяла пяна черното му тяло. А момата, понаведена малко, продължаваше да го бодее с махмузите^[3] като обезумяла...

Колко време летяха така — Смаил ага не можа да разбере, погълнат от мисълта за безумното желание на своята годеница. Чак когато отпреде му засния широкият гръб на Черно море, разбра колко много път бяха изминали. А момата сви десния каиш на юздата и поведе конницата надолу по брега на морето. Ала когато конете нагазиха пясъчливия бряг, копитата им започнаха да затъват дълбоко в пясъка, хълбоците им захлопаха, застъпваха тежко. А черният, неяхван жребец на Босилка не издържа. Спъна се, падна тежко и се пукна. Момата скочи пъргаво, изправи се пред смаяния бей и рече:

— Дайте ми друг кон! Път ме чака!

Скочи от своя кон Смаил ага. Улови за ръка момата. Замоли ѝ се:

— Кажи безумното си желание!

— Да кажа, аго, щом искаш. Бързах да измина морския бряг и да се извия по Резовската река към моето село. Ала конят ми не издържа и не ще мога да постигна онова, което реших да пожелаая.

— Кажи да видим какво е!

— Какво ли, аго? Исках колкото може повече земя да заобиколя в тези двадесет и четири часа. А после щях да пожелаая — на хората от всичката тази земя да дадеш правдини. В нея турчин да не замръква и золум никому да не струва. Да работи мирно моят изстрадал народ и да се радва на земята и стоката си. Само тогава ще съм радостна и весела, когато вляза да грея в сарая ти.

Замисли се беят. После се усмихна и рече:

— Тогава — назад. Аз ще довърша линията.

А когато веселите песни и свирните секнаха, Смаил ага разпрати хора из цялата Малкотърновска кааза да обадят на турци и на българи волята му.

[1] Окръг. — Б. а. ↑

[2] Пришпори. — Б. р. ↑

[3] Шпорите. — Б. р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.